

ARXIU HISTÒRIC DE LA CIUTAT DE BARCELONA

FONS MUNICIPALS FONS CONSELL DE LA CIUTAT I AJUNTAMENT MODERN

AHCB1-002/CCAM

**Consolat de Mar
Presentació**

Barcelona, 2012

PRESENTACIÓ

Breu referència històrica

Els consolats de mar foren òrgans executius amb una jurisdicció especial que entenia en matèria mercantil i en afers marítims, que es generalitzaren a la Mediterrània a partir del s XI, al front dels quals es trobaven les figures del cònsols. Els primers cònsols de mar coneguts als Països Catalans són els de Barcelona.

El Consolat de Mar de Barcelona fou una institució amb funcions judicials i administratives amb l'objectiu i la potestat de protegir el comerç barceloní a l'àrea mediterrània. Per aconseguir aquestes finalitats, en el transcurs del temps es va anar dotant de tot un seguit de figures encapçalades pels cònsols, els consells (general, particular, ordinari, dels vint), les comissions creades per tractar temes puntuals i altres com les del notari escrivà, els defenedors de la mercaderia, els clavaris, els col·lectors i col·lidors del dret de pariatge, els guardes, el credencer i el cos de comerç de la ciutat.

El Consolat també disposava de tot un seguit de treballadors com ferrers, fusters, pintors, etc. per a la construcció i manteniment de l'edifici de la Llotja de mar.

El Consolat de Mar fou creat per un privilegi de Pere el Gran el 1279. Malgrat que podríem buscar els seus referents en les "Ordinacions de Ribera" promulgades per Jaume I el 1258, amb l'objectiu de protegir els afers marítims dels barcelonins front a la manca de legislació específica. Cap al 1339 s'inicia la construcció de l'edifici de la Llotja com a seu de la institució, que no queda plenament estructurada fins al privilegi de Joan I el 1394, que organitza el Consell dels Vint i li concedeix el cobrament del dret de "Pariatge", amb el que podrà organitzar la seva estructura financera.

A partir d'aquest moment s'organitzarà de manera definitiva i iniciarà l'activitat burocràtica ¹.

Dels estudis realitzats sobre la documentació es dedueix que els segles XV i XVI van ser de desenvolupament i continuïtat per a la institució, però aquesta es va ressentir de la crisi general al continent europeu del segle XVII.

L'any 1714 la instauració de la dinastia Borbònica i l'aplicació del decret de Nova Planta el 1716 i el seu posterior desenvolupament el 1718, significà l'abolició de les institucions pròpies del Principat. Foren suprimits tots el consolats de mar dels Països Catalans, excepte

¹ Juan Ferran Cabestany Fort. *El archivo del "Consolat de Mar". Noticia de los fondos que se conservan actualmente.* - A Documentos y Estudios, vol.XIII.- Barcelona, 1964

els de Mallorca i de Barcelona, aquest tanmateix no arribà a actuar amb normalitat fins a la delimitació de jurisdicció amb la marina reial (1756) i la reorganització del 1758, demanades pel comerç barceloní paral·lelament a l'establiment del cos de comerç i la creació de la Junta de Comerç.

El Consolat de Mar fou foragitat de l'edifici de Llotja, l'arxiu patí una primera crisi i no se'n tornà a saber res fins que la Junta de Comerç el 1758, s'instal·là a l'antiga seu del Consolat i el recuperà.

La promulgació del codi de comerç espanyol el 1829 significà l'extinció dels Consolats.

La bibliografia sobre la institució del Consolat de Mar ens informa de que el seu arxiu va romandre a l'edifici de la Llotja fins a les darreries del segle XIX, trobant-se al 1868 en complet abandó i que fou entre el 1847 i 1906 quan l'arxiu es dispersà.

Característiques de la subsecció documental

La documentació està organitzada en vuit sèries documentals i és una de les subseccions que constitueixen el fons municipal.

- 02.03/1I.I Registre de deliberacions
- 02.03/1I.II Registre de lletres
- 02.03/1I.III Llibres d'èpoques i albarans
- 02.03/1I.IV Llibres de rebudes i dates
- 02.03/1I.V Llibre de matrícula
- 02.03/1I.VI Llibre de comptes de l'escrivania
- 02.03/1I.VII Llibre d'ordinacions
- 02.03/1I.VIII Documentació diversa

Pel que fa a l'idioma emprat en els documents, hem de dir que majoritàriament és el català, però també s'hi troben textos en llatí.

La subsecció documental de Consolat de Mar és un fragment del que va ser el fons documental d'aquella institució i que al dia d'avui es troba dispers. Dels llocs on es conserven part dels fons del Consolat, hem de dir que la més important es troba a l'arxiu de la Biblioteca de Catalunya, a l'Ateneu Barcelonès i a l'Arxiu de la Corona d'Aragó.

La procedència de la documentació objecte d'aquest inventari no és unitària, doncs una part ja es trobava entre els fons històrics de l'Arxiu Municipal a principis del segle XX, segurament procedent de la desmembració de l'arxiu del Consolat a les darreries del segle XIX. Amb posterioritat es van incorporar dotze volums, que varen ser donats per la família de l'historiador Carreres Candi. En darrer lloc, en elaborar aquest instrument, s'ha incorporat a la

Secció de Consolat de Mar documentació solta i diversa procedent de 1C.V-7, 1C.V-8 i 1C.V-13, Consellers, que ha donat lloc a la creació de la sèrie 02.03/II.VIII.

Característiques dels instruments de descripció

Són inventaris sumaris que descriuen la subsecció de Consolat del Mar, amb una cronologia de 1347 a 1730. Aquesta està formada per un conjunt de volums relligats i dividits en sèries ja d'antic.

Treballs editats per l'Institut Municipal d'Història

Per conèixer amb detall on es troba la dispersada documentació és bàsic consultar *El archivo del "Consolat de Mar". Noticia de los fondos que se conservan actualmente*, de Juan F. Cabestany Fort. Publicat en "*Documentos y Estudios*, vol. XIII", pag. 7, pel Instituto Municipal de Historia l'any 1964.

Dos capítols més d'aquesta publicació també estan dedicats a la institució del Consolat de Mar i els seus títols són, *Repertorio de documentos referentes a los cónsules de ultramar y al Consulado de Mar, conservados en el Instituto Municipal de Historia de Barcelona*, pag. 23, de Pedro Voltes Bou. *Nómina de la "Matrícula de mercaderes" de Barcelona (1479-1696)*, pag. 167, de Juan F. Cabestany Fort.

Bibliografia

CABESTANY FORT, J.F: El archivo del "Consolat de Mar". Noticia de los fondos que se conservan actualmente. A *Documentos y Estudios*, vol. XIII, Barcelona, 1964.

CABESTANY FORT, J.F: Nómina de la "Matrícula de Mercaderes" de Barcelona (1479-1669). A *Documentos y Estudios*, vol. XIII, Barcelona, 1964.

CARRERA PUJAL, Jaime: *La Lonja de Mar y los cuerpos de comercio de Barcelona*, Barcelona, 1953.

RIERA y SOLER, Luís: *La Casa Lonja del Mar de Barcelona*, Barcelona, 1909.

RUIZ y PABLO, Àngel: Historia de la Real Junta Particular de Comercio de Barcelona, Barcelona, 1919.

VOLTES BOU, Pedro: Repertorio de documentos referentes a los cónsules de ultramar y al Consulado de Mar, conservados en el Instituto Municipal de Història de Barcelona, a Documentos y Estudios, vol. XIII, Barcelona, 1964.

Barcelona, 22 de maig de 2003

